

Kan de wil van God met succes worden belemmerd door zijn schepselen?²

5. Het ontstaan van de menselijke wil

De onwetendheid van de mens is er de oorzaak van, dat hij niet bemerkt, dat zijn *eigen* wil niet eenmaal geheel uit zichzelf tevoorschijn komt, maar dat hij door inwerkende factoren ertoe bestemd is en gedrongen wordt. Het is een zeldzaamheid dat iemand ontdekt dat hij *niet willen of besluiten kan* zoals hij wil, maar dat hij *willen of besluiten zal* zoals hij moet! De menselijke wil wordt heel duidelijk door twee oorzaken gedreven:

1. Door zijn erfelijke achtergrond (zoals karaktereigenschappen, enz), en
2. Door de invloed van zijn omgeving.

Beide punten zijn zo gecompliceerd, dat niemand deze gebieden geheel kan doorgronden. We kunnen ons geen menselijke *wilsbesluiten* voorstellen waarbij geen invloeden meespelen die eenvoudigweg niet uit te sluiten zijn. Niemand kan bijvoorbeeld afstamming, ras, vaderland, thuisplek en familie uitkiezen. Dit zijn echter omstandigheden die onophoudelijk *de vorming van zijn wil* beïnvloeden. Waarom bijvoorbeeld heeft de mens een zondige wil? Dat is toch alleen door erfelijkheid verkregen? De mens heeft zonder Goddelijke inwerking geen vrije wil om wel of niet te zondigen. Door de zonde van één mens is de dood in alle nakomelingen doorgedrongen, waarop allen zondigden: ‘Daarom, ge-

lijk door één mens de zonde de wereld is binnengekomen en door de zonde de dood, zo is ook de dood tot alle mensen doorgedaan, omdat allen gezondigd hebben; want reeds vóór de wet was er zonde in de wereld.⁷ Romeinen 5:12 Deden ze dat *vrijwillig*? Nee, zij moesten, en konden niet anders. De wil om het niet te doen, werkte niet en gaf hen geen kracht daartoe.

Onze wil wordt voortdurend gevormd door *de wereld om ons heen*. Al wat ons elke dag, elk moment overkomt, dwingt ons onvermijdelijk om een standpunt in te nemen en te komen tot wilsbesluit. Hoe deze keuze ook mag uitvallen, wij worden ertoe aangezet door de omstandigheden. Wat wij in het algemeen ‘vrije wil’ noemen is niets anders dan het *aanpassen en inschikken* van onze erfelijke aanleg aan onze omgeving. Wanneer dit vlot verloopt, krijgt het een sfeer van ongedwongenheid, van *vrijheid in handelen en beschikken*.

Indien wij op de geringste *weerstand* stuiten, dan zullen wij ons er alsnog van bewust worden, dat onze wil niet soeverein is, maar het resultaat van een samenloop van onze aanleg met de invloed van onze omgeving (onze ervaringen). Het kan hierbij om zaken van materiële, zielse of geestelijke aard gaan.

Wij kunnen omstandigheden en momenten beleven, waarbij onze gevoelsmatige voorkeur (ons erfgoed) nauwelijks met de verlangens en eisen van onze omgeving in overeenstemming gebracht kunnen worden. Wij zijn dan nauwelijks in staat om een voor ons bevredigend wilsbesluit te nemen.

Wij bemerken heel duidelijk, dat ook wij tot handelingen gedwongen kunnen worden, die wij *niet willen*.

Als een andere autoriteit onze wil in de weg staat, dan worden we bewust van de zwakheid van de menselijke *uitvoering van de wil*. Dat is ook op geestelijk gebied zo. Paulus heeft deze gedachte duidelijk verwoord: ‘... want ik doe niet wat *ik wil*, maar waar ik een afkeer van heb, dat doe ik’ (Romeinen 7:16 en nog vijfmaal in hetzelfde hoofdstuk).

Toen God de mens schiep, legde Hij in Adam alle mogelijkheden en bekwaamheden neer, die in de loop van de tijd in zijn nakomelingen naar boven kwamen en nog naar boven zullen komen. Daarbij hoort ook de gave van *willen* en *besluiten nemen*. Dit alles echter volgens een door God uitgestippeld plan en doelstelling. Als dit niet zo zou zijn, dan lag de wereld allang in een totale, zinloze chaos.

Daar de mens echter niet in staat is, de ingewikkelde invloeden van erfelijkheid en omgeving, die tot de vorming van de wil leiden, te onderkennen of zelfs maar te vermoeden, doet hem dat zich verheffen en geloven, *scheppend bezig te zijn*. Het is voor hem verborgen, dat God het is, die de invloeden geeft en door verandering de door Hem beoogde vorming van de wil bij de mens bewerkt. De mens doorziet niet de krachten die een wilsbesluit beïnvloeden en daardoor meent hij volledige *vrijheid* te hebben, dus zijn wil naar eigen keuze en onafhankelijk te kunnen vormen en daarmee het gewilde ook te kunnen volbrengen.

6. Verzet tegen de wil van God

Wat is het een dwaas geloof, dat de menselijke wil een onafhankelijke macht zou zijn die zonder beperking God het hoofd kan bieden en Hem zou kunnen tegenstreven. Deze oppervlakkige redenering gaat er volledig aan voorbij dat de mens een schepping van God is en als zodanig nooit in staat kan zijn zich tegen God te *verzetten* als zijn Schepper hem daar niet de mogelijkheid toe had gegeven. Deze mogelijkheid, moet ook in *Gods voornemen* liggen, want anders heeft Hij (iets over het hoofd gezien) een fout gemaakt.

En het is inderdaad *Gods voornemen*, dat Zijn geopenbaarde wil tegenstand ondervindt, omdat Hij dit -om zichzelf te kunnen onthullen - zo wil hebben. ^{Romeinen 11:32} Dat kan Hem niet verweten worden, want Hij weet als de beste welke weg Hij te gaan heeft om zich aan Zijn schepping te kunnen verheerlijken.

Men hoeft deze feiten ook niet te bestrijden, daar men wellicht meent,

Hem van een *vermeende vergissing* te moeten verschonen. Hij doet dat ook niet, maar Hij verzekert ons dat Hij alles bewerkt naar de raad van Zijn wil. Hij doodt en Hij maakt levend, Hij verbrijzelt en geneest.

Deuteronomium 32:39

Hij formeert het licht en schept de duisternis, Hij maakt het goede en schept het kwaad. Hij, Jahweh Elohim doet dit alles. (Jesaja 45:7)

Hij plant ook alle drang in een mensenhart en stelt ieder schepsel in die omgeving waardoor het beïnvloed wordt. Daarmee heeft Hij ook ieder mens de mogelijkheid gegeven opstandig tegen Zijn wil te zijn. Zo moet ook ieder de smart van vervreemding van God beleven en wordt op deze wijze uiteindelijk gedrongen naar Gods hart te gaan, waar alleen het echte geluk en ware vrijheid voor de wil te vinden is.

Het is ook in overeenstemming met de raad van Zijn wil, dat het schepsel met zijn Schepper in strijd komt. Aan het einde zullen toch allen erkennen, dat deze ervaring tot hun redding en tot het verstaan van het onophoudelijk liefhebbende hart van God nodig was.

7. Analyse van de menselijke wil

De mens, in zijn door hem onbegrepen beperktheid en onwetendheid, doet zijn best om al het gebeurde te analyseren, en tot de oorsprong van alle beginselen door te dringen. Hij schrikt er in zijn ijver niet voor terug, de gedachten en daden van zijn medemensen en zelfs die van God te beoordelen. En dat zonder te merken, welke grenzen er aan zijn inzicht gesteld zijn, en dat zijn *eindconclusies*, zodra zij in de onwaarneembare werkelijkheid van het bestaan willen binnendringen, *drogredenen* blijken te zijn. Dat betreft ook de beoordeling van de menselijk wil.

Psychologen en psychoanalytici worden door velen als deskundigen op dit gebied aangetrokken.

Misdadigers en hun daden worden beoordeeld en er wordt getracht de motieven van hun handelen te doorgronden. Er moet onderzocht worden, in hoeverre de misdadiger in zijn wilsbeschikking vrij was om te

besluiten wat hij deed, of juist beperkt was daarin. Als er aan deze aanpak ook een prijzenswaardige gedachte ten grondslag ligt, dan zal men met de beste wil van de wereld niet in staat zijn tot een volledig gerechtvaardigde beoordeling te komen. Hoeveel mensen menen niet vanuit hun *vrije wil* te kunnen handelen naar wat ze willen en hebben niet in de gaten, dat ze door de wil van hoger geplaatste mensen geleid en gebruikt worden.

Wat is de wil van de mens en wat houdt zijn zogenaamde vrijheid in? Het is *mijn wil* over dit thema te schrijven. Maar ik weet precies, dat dit nooit mijn wil geworden was zonder dat *Gods wil* het willen en werken in mij bewerkt. ^{Filippenzen 2:13} Daarom werd het mijn wil om de Zijne te doen en mijn wil aan de Zijne ondergeschikt te maken. En hoe tegenstrijdig het ook moge klinken, het is toch een feit dat ik het uitvoeren van mijn wil nooit als vrijheid ervaren zal. Echte vrijheid beleef ik slechts in de wil van mijn geliefde Heer.

Precies eender is het met de gehele mensheid. Haar wil en vrijheid is ingeperkt. Daarom kan ook niet gesproken worden van een vrije wil, het is dan zo dat hij aan God ondergeschikt is, die als Enige absoluut en oorspronkelijk beslissen kan – en dus *alleen* een onafhankelijke soevereine wil heeft.

8. De uitersten

Men kan bij het onderzoek naar en de beoordeling van de menselijke wil in twee uitersten vallen, die elkaar tegenspreken en beiden onwaar zijn. Beiden misvormen Gods krachtontwikkeling en de beïnvloeding van de mens.

Aan de ene kant staat de leer van de *absolute vrije wil* van het scheepsel en aan de andere kant de veronderstelling van een *allesbepalend blind noodlot* ofwel het fatalistisch denken. Over deze twee opvattingen valt niets te lezen in Gods woord.

De uitdrukkingen ‘vrijwillig’ en ‘onvrijwillig’ komen bij gebrek aan betere woorden in de vertaling van de (Duitse) bijbel voor. We lezen bijvoorbeeld Romeinen 8:20. ‘Want de schepping is aan de vruchte-

loosheid onderworpen, *niet vrijwillig*, maar om (de wil van) de Onder-schikker die haar daaraan onderworpen heeft'. In 1 Korintiërs 9:17 zegt Paulus dat hij het evangelie *vrijwillig* verkondigt. Paulus spoort File-mon aan het goede niet gedwongen maar *vrijwillig* te doen. In Hebreeën 10:26 is sprake van opzettelijk (let op: dit staat in de NBG-vertaling en Duitse vertalingen spreken van *vrijwillig*!!) zondigen. Aan de oudsten in de gemeente in de verstrooiing schrijft Petrus dat ze de kudde niet gedwongen, maar *vrijwillig* zullen hoeden. ^{1 Petrus 5:2}

Al deze plaatsen schijnen daarom ook op een *vrije wil* te wijzen. Maar dat lijkt zo, omdat we voor begrippen uit de grondtekst geen passende woorden in eigen taal hebben waarmee het Grieks gelijkwaardig kan worden weergegeven. In het Griekse woord *hekousios* zit noch het be-grip 'vrij' (*eleuteros*) noch het begrip 'wil' (*thelema*). Het spreekt ook niet van een wilsvrijheid of vrije wil van de mens, maar van een speel-ruimte van handelen, waarin God ruimte laat voor onze beslissingen.

(wordt vervolgd)